

DARIO ARGENTO

Het macabere poëtisch realisme van

“Ik ben Dario Argento en ik denk dat mijn stijl voor de toeschouwers herkenbaar is,” zegt de BIFFF-habitué die dit jaar een masterclass komt geven. Argento gold aanvankelijk als “het Italiaanse antwoord op Hitchcock” maar werd snel verguisd om het vele barokke geweld en groeide dankzij het horrorgenre uit tot een cultregisseur die filmmakers zoals John Carpenter, George A. Romero, Wes Craven en Quentin Tarantino beïnvloedde. — IVO DE KOCK

Ik heb het geluk en de luxe gehad om elke film die ik wou draaien zonder compromissen of inmenging te kunnen maken” stelt de Italiaanse maestro Dario Argento (°1940, Roma). Zijn cinema is er een van gestileerde en gewelddadige excessen en draagt in zijn nadrukkelijke kunstmatigheid een herkenbare auteursstempel. Argento’s films zijn barok, nachtmerrieachtig, intens en levendig. Ze bombarderen ons met bizarre personages, vreemde plotwissels, provocerende beelden en

een lyrische soundtrack. En ze laten sfeer primeren op narratieve structuur en logica. Waarbij seksualiteit en geweld met de dood worden verbonden. Niemand maakt het macabere zo uitbundig en intrigerend als Dario Argento. Als zoon van een invloedrijk Italiaans filmproducent en een gerenommeerde Braziliaanse fotografe groeide Dario Argento op in een artistieke omgeving die zijn op jonge leeftijd ontstane fascinatie voor cinema stimuleerde. De macabere fantastische literatuur van Edgar

Allen Poe, surrealistische schilderkunst en de geschriften van Thomas De Quincy zouden een even grote invloed op Argento uitoefenen als Alfred Hitchcock, F.W. Murnau en Fritz Lang. Net zoals de cineasten van de Franse Nouvelle Vague was Argento eerst als filmcriticus actief vooraleer hij debuteerde als scenarist van spaghettiwesterns zoals Armondo Crispini’s *Commandos* en Sergio Leone’s *Once Upon a Time in the West*. Producent Gofredo Lombardo zag wel wat in de onstuimige Argento en liet hem het scenario schrijven voor wat zijn eerste film zou worden: *The Bird With the Crystal Plumage* (1970). Dat debuut was nog niet het soort macabere, abstracte horror-opera waarmee Argento naam zou maken maar een thriller die het label *giallo* (verwijzend naar de gele covers van detectiveromans) kreeg opgekleefd. Centraal staat een disfunctionele speurder, een amateur-detective die bij een misdaad betrokken geraakt en zijn onschuld moet bewijzen door de platgetreden paden te verlaten. Argento speelt met de verwachtingen van het publiek door moord te laten voortvloeien uit de incompetentie van de speurder en door een vrouwelijk slachtoffer om te toveren tot de gezochte moordenaar. Het doorbreken van traditionele logica en gender clichés bij seksueel geladen misdaden verfijnt Argento verder in *The Cat O’ Nine Tails* (1971), *Four Flies on Grey Velvet* (1971) en *Profondo Rosso* (1975). De eerste twee films, die samen met zijn debuutprent zijn ‘dieren’ trilogie vormen, lever-

SUSPIRIA

“Er moet iets
in films zitten; geen
inhoud maar ziel”
– *Dario Argento*

den meteen bergen kritiek op. Vooral Angelsaksische critici ergerden zich aan het gebrek aan realisme en klassieke logica. Wat hen ontging was Argento's poging een brug te slaan tussen genre-gedreven mainstream cinema en meer cerebrale (door psychoanalyse getekende) arthouse cinema, tussen identificatie en afstandelijkheid. In zijn overgangsfilm *Profondo Rosso* schuift Argento niet alleen bovennatuurlijke horror naar voor, hij gebruikt ook experimentele technieken die arthouse filmmakers zoals zijn landgenoot Michelangelo Antonioni hadden geïntroduceerd. Met name het werken met lange takes, geluidsexperimenten, expressieve belichting en camerabewegingen die spelen met het point-of-view van daders en slachtoffers. “De camera en camerabewegingen hebben me altijd geobsedeerd,” stelt Argento, “omdat de camera het belangrijkste element is van een filmbeweging; zonder camera is film slechts een Bühne of televisie.”

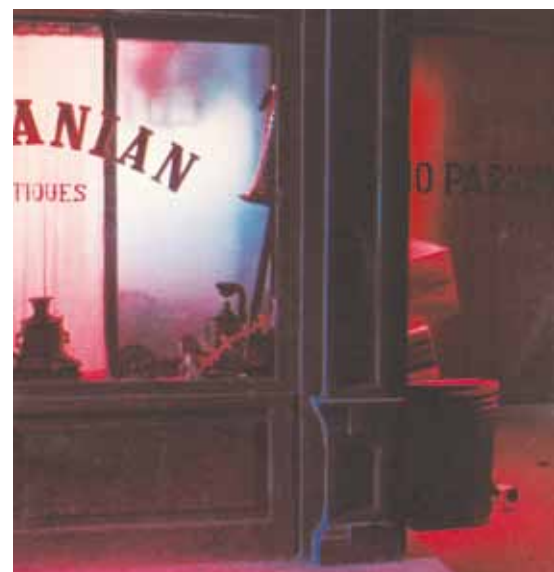
Met de sprookjesachtige horrorfilm *Suspiria* (1977) valt voor Argento alles op zijn plaats. De zoektocht naar de identiteit van een moordenaar wordt verstrengeld met een bovennatuurlijk avontuur (een gemeenschap heksen is de bron van alle gruwel) terwijl zwakke mannen door agressieve vrouwen worden overheerst. De actie wordt voortgestuwd door een barokke visuele stijl, een afwisselend hypnotische en hysterische muzikale score, absurde humor, geweldexplosies en een surrealistische plot. “Ik geloof in totale cinema,” zegt Argento, “voor mij neemt alles deel aan een film: decors, kleurencombinaties, psychedelische belichting, kunstmatige geluiden, muziek-effecten. Dat alles schept een geheel waarin een ‘onschuldige’, net zoals de toeschouwer, op zoek gaat naar een mysterie.” Argento opteert definitief voor zintuiglijke cinema, gecentreerd rond angst.

“Er is een verschil tussen angst als spektakel en dagelijkse angst,” verduidelijkt de regisseur, “de angst die in mijn films figureert is verzonnen, is verbonden met de beeldtaal en hangt af van het instinct van de persoon die de angst oproept.” Films zoals *Inferno* (1980), *Tenebrae* (1982), *Phenomena* (1985) en *Opera* (1987) bekijken is een louter visuele trip, een reis doorheen de bloedige fantasmen van hun auteur. Heel nadrukkelijk zijn ze ook niets meer dan dat. Géén boodschap, amper inhoud en vooral vorm. Fantasmen produceren immers geen ‘kennis’, ook al worden er symbolen gebruikt. “Er moet iets in films zitten; geen inhoud maar ziel,” onderstreept Argento. Hij bekommert zich nooit om een realiteitsindruk in zijn films. Geen inhoud maar ook geen realisme, geloofwaardigheid of ‘echte’ personages bij hem. Ook geen echt gestructureerd verhaal waarin de onderscheiden segmenten een ‘zin’ krijgen.

Een en ander is verbonden met Argento's weigering om zijn films te laten draaien rond ontknopingen en onthullingen. Niet dat er geen onthullingen zijn, ze zijn zelfs bijzonder verrassend maar het blijven meer kunstige pirouettes dan spanningselementen. De suspense zit bij Argento in de beelden – met name de spanning tussen scherpe voorwerpen en moordslachtoffers – en niet in het verhaal. In zijn extremisme gaat Argento er ook zonder schroom erg fors tegenaan. Mooie vrouwen en mannen sneuvelen bij bosjes – voor ze een heldenstatus kunnen verwerven – door toedoen van allerlei scherpe instrumenten terwijl bloedfonteinnetjes in het rond spuiten, donderende muziek de actie begeleidt, onweders losbarsten en expressivistische belichting de dreiging versterkt. Het gebeuren speelt zich af in barokke (*Suspiria*), rococo (*Inferno*) en hyperrealistische (*Tenebrae*) decors die een ding gemeen hebben; ze zijn *larger*

TENEBRAE

INFERNO

than life. Overdrijven is een essentieel element van de Argento touch, de man maakt excessieve grand-guignol cinema.

In de jaren 80 en 90 specialiseert Argento zich in abstracte horroropera's bevolkt met stalkers, psychopaten en seriemoordenaars: *Opera*, *Trauma* (1993), *The Stendhal Syndrome* (1996) en *Phantom of the Opera* (1998). Grote commerciële successen worden dat niet en Argento komt ook onder vuur te liggen omwille van zijn met een mengeling van walging en fascinatie in beeld gebracht geweld. Sadisme en misogynie, klonk het beschuldigend (ook al omdat de handen van de moordenaar vaak die van Argento zelf zijn) en de link met Hitchcock kreeg daarbij een nieuwe dimensie. Argento reageerde op de kritiek met felle uitspraken ("ik ben de meest gecensureerde cineast in de filmgeschiedenis, uit geen enkele film van mij werd minder dan 15 minuten geschrapt") en met een terugkeer naar de bravere giallo met *Sleepless* (2001). Het was echter de tv-reeks 'Masters of Horror' die Argento's carrière uit het slop haalde. Na de afleveringen *Jenifer* (2005) en *Pelts* (2006) volgde *Mother of Tears* (2007), het langverwachte derde luik van de 'drie moeders'-trilogie die Argento startte met *Suspiria* en *Inferno*. Opvallend is dat Argento in het nieuwe millennium realisme injecteert in zijn heftige beelden van geweld en seks.

Via een brutaal hard kitscherig gore-festijn mikt hij op walging en niet langer op verwondering. Maar de beelden laten je als kijker nog altijd niet los. Helaas ging het hierna bergaf met Argento. *Giallo* (2009) en *Dracula 3D* (2012) lijken meer op flauwe parodieën dan op the real stuff.

Het hart van Argento's cinema ligt dan ook in zijn werk uit de jaren 70-80; persoonlijke films ("elke schrijver schrijft over zichzelf" aldus Argento) die de auteur tekenden ("elke film veranderde me; wanneer ik een film begin ben

MOTHER OF TEARS

"Elke film verandert me op een of andere manier"
– Dario Argento

ik iemand, wanneer hij af is iemand anders") en door een sfeer van angst en samenzwering herinneren aan kunstenaars zoals Delvaux, Jeroen Bosch, Edgar Allan Poe, Fritz Lang en Baudelaire. Argento viert zijn morbide obsessies bot door zijn personages te laten evolueren in schijnbaar veilige plaatsen die plotseling veranderen in een 'val' zonder uitweg. Dreiging en angst komen opzetten en leiden tot een crescendo waarvan de bloedige liquidatie van het personage de consecratie vormt. Het meest expliciet gebeurt dat in *Suspiria*, *Inferno* en *Phenomena* waar verscheidene kamers van een gebouw verbonden worden tot een soort labyrint van de dood. Het spel is evident en Argento accentueert het via een theatrale mise-en-scène. Acteurs hyperdramatiseren hun angst en declameren hun dialogen zo nadrukkelijk dat het irrealisme van de situatie wordt geaccentueerd.

Daardoor zijn Argento's films ook niet geknipt om op een intellectuele wijze te worden gelezen. Zijn totale cinema is een totaalspektakel van kleur, geluid en beeld dat je moet ondergaan. Het is ook een ritueel dat je liefst in groep beleeft. Daarom doen de films van Argento het niet zo goed in reguliere zalen en verliezen ze op dvd veel van hun subversieve kracht. En daarom scoren ze wel op sfeerfestivals à la BIFFF, waar Argento een graag geziene gast is. Op dergelijke happenings ligt de nadruk op wat er gebeurt bij het kijken zodat Argento's surrealistische en humoristische cinema tot zijn recht komt. "Men gaat anders naar horror en fantastiek dan naar 'gewone' films," zegt hij, "er zit een mystiek element in, zoals bij een misviering. En het werkt als een rockconcert. Er is die hardheid, die gewelddadigheid, dat bewustzijn van een verenigde groep." Een bezoek aan het BIFFF (in Brussel) is voor Argento altijd een beetje thuisgekomen. ✘

Info BIFFF (2 - 13 april, Bozar, Brussel):

www.biff.org